

Asia: VN/1051/2020

Digisopimusdirektiivin ja tavarankauppadirektiivin täytäntöönpano

Yleiset huomiot

Yleiset huomiot mietinnöstä

Kuluttajansuojasäännöksiensä harmonisoinnin avulla voidaan helpottaa yritysten rajat ylittävää toimintaa ja auttaa yrityksiä hyötymään sisämarkkinoiden koko potentiaalista. Yritysten kannalta on tärkeää välttää pirstaleista sääntelyä. Vaikka täytäntöön pantavat direktiivit ovat pääasiassa täysharmonisoivia, jättävät ne kansallista liikkumavaraa jäsenvaltioille, jonka seurauksena harmonisoinnista saatavat hyödyt jäävät tavoittamatta.

Yksi merkittävimmistä haasteista yrityksille, jotka harkitsevat tai suunnittelevat rajat ylittäviä liiketoimia, ovat eri maiden sääntelyn eroavaisuudet. Toiminnan laajentamista rajat ylittäväksi edesauttaisi, jos yrittäjän ei tarvitsisi selvittää eroavaisuuksia eri maiden kuluttajansuojaa koskevassa lainsäädännössä. Direktiivien sisältämien jäsenvaltio-optioiden vuoksi elinkeinonharjoittajan on edelleen selvitettävä eri jäsenmaiden kansalliset ratkaisut. Tämä lisää yritysten hallinnollista takkaa ja aiheuttaa esteitä yritysten rajat ylittävään toimintaan.

On odotettavissa, että sekä digitaalisia sisältöjä ja palveluita koskevien säännösten tulkintatilanteet tulevat aiheuttamaan haasteita. Riskinä on, että sääntely vanhenee nopeasti ja aiheuttaa epävarmuutta uusien ratkaisujen kohdalla digitaalisten sisältöjen ja palveluiden uudistuessa ja kehittyessä nopeasti. Myös rajanveto tavarankauppaa ja digitaalisia sisältöjä ja palveluita koskevien kuluttajansuojalain lukujen välillä voi aiheuttaa epäselvyyksiä. Tämän vuoksi soveltamisalaa koskevat rajanvedot on tehtävä mahdollisimman yksiselitteiseksi. Vie aikansa, kunnes ratkaisukäytäntö luo lisää konkretiaa erilaisiin tulkinta- ja rajanvetotilanteisiin. Epävarmuuden välttämiseksi viranomaisen olisi pyrittävä neuvomaan ja ohjeistamaan elinkeinonharjoittajia sekä tiedottamaan syntyvästä tulkintakäytännöstä.

Lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2022, joka vastaa aikaa, jolloin direktiivejä on ryhdyttävä soveltamaan. On tärkeää varmistaa, että elinkeinonharjoittajille jää riittävä aika valmistautua muutoksiin toiminnassaan. Valmistautumista ja tarpeellisia muutoksia omaan

toimintaan ei voida käytännössä aloittaa ennen kuin lakimuutosten lopullinen sisältö on elinkeinonharjoittajien tiedossa. Katsomme, että vähimmäisvalmistautumisajaksi on varattava useampi kuukausi lain hyväksymisestä.

Tavarankauppadirektiivin täytäntöönpano

Huomiot tavarankauppadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

Keskeisimmässä asiassa, eli virhevastuun keston osalta jäsenvaltio voi direktiivin mukaan säätää kahden vuoden olettaa pidemmästä virhevastuujasta. Direktiivi mahdollistaa myös Suomessa voimassa olevan sääntelymallin säilyttämisen, jossa myyjän virhevastuu määräytyy tavarantoimituksen kestoajan perusteella ja loppukädessä rajautuu vanhentumisajan perusteella. Direktiivin sisältämien optioiden vuoksi virhevastuusäännökset tulevat jatkossakin merkittävässä määrin eroamaan toisistaan eri jäsenvaltioissa. Tämän johdosta aitoa yhteismarkkinaa ei synny, vaan lukuisia osamarkkinoita, joilla on eri pelisäännöt. Tämän voidaan odottaa olevan omiaan heikentämään yritysten mahdollisuuksia laajentaa toimintaansa rajat ylittäväksi.

Merkittävänä muutoksena nykyiseen oikeustilaan on se, että kuluttajalla olisi lähtökohtainen valinnanvapaus tavarantoimituksen virhetilanteissa sen suhteen vaatiiko hän tavarantoimituksen korjaamista vai uuden tavarantoimituksen toimittamista virheettömän tavarantoimituksen tilalle. Tähän asti valinnanvapaus oikaisukeinosta on käytännössä ollut elinkeinonharjoittajalla ja elinkeinonharjoittaja on voinut käyttää vähemmän kustannuksia aiheuttavaa oikaisutapaa. On myös mahdollista, ettei elinkeinonharjoittaja pysty vaatimaan virheen oikaisemisesta koituvia kustannuksia aikaisemmalta myyntiporralta, jos virheen oikaisussa ei käytetä aikaisemman myyntiporralta edellyttämää tapaa näiden keskinäisissä sopimuksissa olevien ehtojen vuoksi.

Elinkeinonharjoittajalla on yleensä paras asiantuntemus omista tuotteistaan ja siitä, missä tapauksissa korjaaminen tai vaihtoehtoisesti vaihto uuteen tavaraan on kannattavampaa. Koska vaihto on usein korjaamista nopeampi oikaisukeino, on todennäköistä, että moni kuluttaja valitsee tämän, joka on ekologisuuden näkökulmasta ongelmallista. Kuluttajan valinnanvapauden vahvistaminen on lisäksi ristiriidassa kiertotalouden toimintaohjelman tavoitteiden kanssa, jossa pyritään kannustamaan tavaroiden korjaamiseen uuteen tavaraan vaihtamisen sijaan.

Korjauskierteiden ehkäisemiseksi ostaja saisi vaatia hinnanalennusta tai kaupan purkua myös silloin, kun virhe ilmenee siitä huolimatta, että myyjä on yrittänyt saattaa tavarantoimituksen laissa edellytetyn mukaiseksi. On perusteltua, että tämän oikeuden käyttämisessä huomiota on kiinnitettävä siihen, onko kyse kalliista ja rakenteeltaan monimutkaisesta tavaresta. Monimutkaisissa tuotteissa vian selvitys ja korjaaminen voi olla haastavampaa, mutta virheen uusiutuminen tai uuden virheen ilmeneminen ei kuitenkaan osoita sitä, että virhettä ei olisi mahdollista korjata tai että korjaaminen olisi tehty huolimattomasti. Tämän vuoksi hinnanalennus ja purkukynnys tulee olla kalliimpien ja monimutkaisten tuotteiden kohdalla korkeammalla.

Pidämme kannatettavana, että purkuoikeus jätetään jatkossakin vain sellaisiin tilanteisiin, joissa virhe ei ole vähäinen. Kuten mietinnössä on todettu, vähäiseen virheeseen perustuva purkuoikeus on Suomen oikeusjärjestelmälle vieras ja on perusteltua, että purkuoikeus, joka on hyvin järeä keino, säilyy jatkossakin viimesijaisena. Korjauskierteet koskettavat vain hyvin rajattuja hyödykeryhmiä ja lisäksi on otettava huomioon, että kaupan purkua ja hinnanalennusta koskevan säännöksen tarkentamisella on jo tarkoitus ehkäistä korjauskierteiden syntyminen.

Tavarankauppadirektiivin jättää jäsenvaltioille mahdollisuuden säätää, että myyjä ja kuluttaja voivat käytettyjen tavaroiden osalta sopia sopimusehdoista tai sopimuksista, joissa vastuu-aika on lyhyempi kuin kaksi vuotta. Optiota ei ole kuitenkaan päädytty hyödyntämään. Kiertotalouden edistäminen edellyttää, että jatkossa mietitään laajemmin niitä keinoja, joilla käytettyjen tavaroiden jälkimarkkinoita voidaan tehostaa. Myyjän vastuun rajaaminen käytettyjen tavaroiden kohdalla voisi tehostaa kiertotaloutta sekä tasapainottaa myyjän vastuuta tilanteissa, joissa käytettyjen tuotteiden vastuu-aikaa voidaan ratkaisukäytännön perusteella katsoa muodostuneen kohtuuttoman pitkäksi.

Pidämme tavaraa koskevan erityisen käyttötarkoituksen koskevan ostajan informoinnin ja myyjän antaman hyväksynnän koskevan säännöksen selkeyttämistä kannatettavana. Voimassa oleva muotoilu, jossa myyjän on täytynyt olla selvillä erityisestä käyttötarkoituksesta, korvautuisi ostajan nimenomaisella myyjän tietoon saattamista koskevalla vaatimuksella sekä myyjän nimenomaisella hyväksynnällä, jotta myyjälle syntyy vastuu siitä, että tavara soveltuu erityiseen käyttötarkoitukseen. Selkeämpiä tahdonilmaisuja edellyttävä muotoilu todennäköisesti poistaa riitatilanteita ja helpottaa myyjän virhevastuun olemassaolon selvittämistä erityiseen käyttötarkoituksen tapauksissa.

Mietinnön jaksossa 4.1.1 (alaotsikko ”Kauppalaain säännösten soveltaminen kuluttajasuhteissa”) on arvioitu eri vaihtoehtoja kuluttajansuojalain 5 luvun 29 §:ään sisältyvän viittaussäännöksen muuttamiseksi. Lausunnonantaja pyydetään ottamaan mahdollisuuksien mukaan kantaa mietinnössä esitettyihin vaihtoehtoihin A–D ja siihen, mikä esitetystä vaihtoehtoista olisi kannatettavin.

Mietinnössä esitetystä eri vaihtoehtoista kuluttajansuojalain 5 luvun 29 §:ään sisältyvän viittaussäännöksen muuttamiseksi Suomen Yrittäjät katsoo, että lakiluonnoksiin näkyviin kirjattu vaihtoehto (vaihtoehto B) on tarkoituksenmukaisin ja saavuttaa parhaiten tavoitteet, jotka työryhmä asetti säännöksen muuttamiselle. Vaihtoehto selkeyttäisi ja keventäisi vaikeaselkoista säännöstä, kun keskeiset kauppalaain säännökset löytyisivät kuluttajansuojalaista.

Vaihtoehto, jossa säännökset siirrettäisiin kokonaisuudessaan kuluttajansuojalakiin (vaihtoehto D) ei palvelisi selkeyttämisen tavoitetta ja tekisi kuluttajansuojalain entistäkin raskaammaksi. Vaihtoehto, jossa viittaus kauppalaikiin poistettaisiin kokonaan (vaihtoehto C) ei ole asianmukainen ratkaisu. Katsomme ettei kauppalaain säännösten soveltamista voida jättää yleisinä sopimusoikeudellisina periaatteina soveltamisen varaan. Katsomme että säännöksen selkeyttäminen ei tarkoita, että säännös itsessään olisi mahdollisimman tyypistetty.

Digisopimusdirektiivin täytäntöönpano

Huomiot digisopimusdirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

On odotettavissa, että digitaalisia sisältöjä ja palveluita koskevien säännösten osalta herää epäselvyyksiä soveltamisalaan kuuluvien sopimusten osalta. Epäselvyyksien välttämiseksi luvun perusteluihin olisi hyvä täydentää erilaisia digitaalisen toimittamisen muotoja, sekä esimerkkejä ammattimaisista palveluista, joita tarjotaan digitaalisessa muodossa, mutta jotka rajautuvat soveltamisalan ulkopuolelle. Lisäksi olisi mahdollisimman hyvin pyrittävä selventämään, milloin sopimuskokonaisuudet kuuluvat tavarankauppaluvun soveltamisalaan digiluvun sijaan.

Direktiivien lähtökohtana on, että virhevastuun osalta säädettäisiin nimenomaisesta ajasta, joka olisi vähintään kaksi vuotta. Ehdotuksen mukaan digitaalisten sisältöjen ja digitaalisten virhevastuu yhdenmukaistettaisiin tavarankaupan mukaiseksi siten, että virhevastuu määräytyisi kestoajan mukaan. Katsomme, että kuluttajasäännöksiä osalta tulisi pyrkiä mahdollisimman laajaan yhdenmukaisuuteen eri jäsenvaltioiden kesken. Mikäli useampi jäsenvaltio, on ottamassa käyttöön virhevastuun rajaavia määräaikoja, on perusteltua, että myös Suomi säätäisi sellaisesta kansalliseen lainsäädäntöön uudessa digitaalisia palveluita ja sopimuksia koskevassa luvussa.

Nimenomaisen virhevastuunajan säätämistä puoltaa se, että digitaalisilla palveluilla ja digitaalisilla sisällöillä käydään tavallisesti rajat ylittävää kauppaa, joka vaikeutuu, mikäli virhevastuuta koskeva sääntely huomattavasti vaihtelee jäsenvaltioittain. Lisäksi tavarankaupan virhevastuuta rajaava tavaran oletettu elinikä soveltuu heikosti digitaalisiin sisältöihin ja digitaalisiin palveluihin, joiden osalta on hyvin hankala määrittellä kestävyttä- tai elinikää koskevia vaatimuksia. Epävarmuus voi johtaa kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisten riitojen kasvamiseen. Myös päivitysten toimittamisvelvollisuuden osalta käyttökään perustuva virhevastuu on hankala myyjän kannalta. Virhevastuun nimenomaista säätämistä puoltaa myös se, ettei kuluttajalle voida asettaa velvollisuutta ilmoittaa elinkeinonharjoittajalle havaitsemastaan virheestä kohtuullisessa ajassa uhalla, että kuluttaja muutoin menettää oikeuden vedota virheeseen.

Digisopimusdirektiivin suurimpana puutteena voidaan pitää kuluttajan reklamaatiovelvollisuuden puuttumista, joka voi pahimmillaan johtaa väärinkäyttöihin. Reklamaatiovelvollisuuden puuttuminen hankaloittaa elinkeinonharjoittajan virhettä koskevaa selvitystyötä sekä vahingon rajoittamista. Reklamaatiovelvollisuuden uupuminen voi johtaa hyvin pitkänkin ajan esitettäviin yllättäviin vaatimuksiin, joihin myyjän on vaikea varautua. Myös näiden seikkojen nojalla pidämme tärkeänä, että kuluttajan velvollisuus reklamoida virheestä kohtuullisessa ajassa säilyy tavarankauppaluvussa. Vaikka sääntelyn yhdenmukaisuus tavarankauppasäännösten kanssa puoltaisi virhevastuun määrittelemistä kestoajan perusteella voi pitkä virhevastuu aika yhdistettynä reklamaatiovelvollisuuden puuttumiseen saattaa johtaa elinkeinonharjoittajan kestäättömiin tilanteisiin.

Vaikutusten arviointi

Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein? Onko uudistuksella näkemyksenne mukaan huomionarvoisia vaikutuksia, joita ei ole tuotu mietinnössä esiin?

On tärkeä ylläpitää riittävä tasapaino kuluttajien oikeuksien ja elinkeinonharjoittajien velvollisuuksien välillä. Yrityksille ei tule asettaa liian raskasta sääntelytaakkaa, jotta tämä tasapaino ei pääse horjumaan. Lisäksi on huolehdittava, ettei vaatimustasoa aseteta korkeammaksi verrattuna muihin jäsenvaltioihin. Suomalaisten yritysten toimintaedellytyksistä ja kilpailukyvyistä pitää kantaa huolta niin kansallisesti kuin rajat ylittävästikin.

Määrällisten arvioiden osalta esitysluonnos jättää toivomisen varaa erityisesti yrityksille aiheutuvien kustannusten osalta. Vaikka tarkkojen määrällisten vaikutusten arvioiminen ei todennäköisesti ole mahdollista, olisi hyvä pyrkiä esittämään suuntaa antavia arvioita. Työ- ja elinkeinoministeriön sääntelytaakkalaskuria voisi hyödyntää yritysten hallinnollisen taakan arvioinnissa.

Tasapainoisen ja selkeän sääntelykokonaisuuden kannalta keskeisessä asemassa ovat myös yrityksiltä saatavat käytännön tiedot. Vaikutusten arvioinnin kehittämisen suhteen voisi mahdollisuuksien mukaan harkita hyödynnettäväksi työ- ja elinkeinoministeriön Yrityspaneelia.

Muut huomiot

Muut huomiot mietinnöstä

-

Katila Karoliina
Suomen Yrittäjät